

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою
КВНЗ «Вінницька академія
неперервної освіти»

Протокол № _____
від _____ 2021 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Департаменту
гуманітарної політики Вінницької
обласної державної адміністрації

№ _____ 2021 р.

**Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку
«Дотик природи»**

1 рік навчання

Вінниця 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

ОБГОВОРЕНО ТА ПОГОДЖЕНО
Методичною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № 2 від 13.04 2021 р.

Голова ради

 Н.А.Шмаль

ЗАТВЕРДЖЕНО
Педагогічною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № від 31.05.2021 р.

Голова ради

 О.А. Драгомирецька

Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого – натуралістичного напрямку
«Дотик природи»

1 рік навчання

м. Вінниця 2021 р.

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

ОБГОВОРЕНО ТА ПОГОДЖЕНО
Методичною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № ____ від _____
Голова ради
_____ Н.А.Шмаль

ЗАТВЕРДЖЕНО
Педагогічною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № від _____
Голова ради
_____ О.А.Драгомирецька

Нав
чал

ьна програма з позашкільної освіти
еколого – натуралістичного напрямку
«Дотик природи»

1 рік навчання

м. Вінниця 2021 р.

Укладач:

Керівник гуртка: Гідрович Т.М.- еколого-натуралістичного напрямку Вінницької обласної станції юних натуралістів

Рецензент:

Жовтоножук Любов Яківна – методист вищої категорії Вінницької обласної станції юних натуралістів

ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

«ПОГОДЖЕНО»

Протокол засідання
науково-методичної ради
КВНЗ «Вінницька академія
неперервної освіти»

№ _____

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Наказ Департаменту освіти і науки
Вінницької обласної державної
Адміністрації

№ _____

Нав
чал
ьна
про

грама з позашкільної освіти
еколого – натуралістичного напрямку

«Дотик природи»

1 рік навчання

м. Вінниця 2021 р

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У молодшому шкільному віці закладається фундамент моральної поведінки дитини, починає формуватися громадянська спрямованість особистості, що відкриває великі можливості для формування позитивних якостей характеру, а отже, і основ екологічної культури (екологічного мислення, екологічної етики та моралі). На думку В. О. Сухомлинського, в основі дитячого мислення, почуттів та творчості – природа. Видатний педагог вважав, що формувати в людини ставлення до рідного краю як частки природи слід розпочинати з раннього віку.

Навчальна програма передбачає два роки навчання: 1-й рік навчання початкового рівня - 144 год. на рік/ 4 год. на тиждень; 2-й рік навчання початкового рівня — 144 год. на рік/ 4 год. на тиждень. 1 рік навчання – діти 6-8 років, 2 рік навчання – 9-10 років.

Мета програми – формування у дітей ціннісного ставлення до природи, набуття ними умінь ведення фенологічних спостережень, догляду за об'єктами живої природи.

Завдання:

- ознайомити дітей із типовими представниками рослинного і тваринного світу рідного краю;
- формувати у дітей уміння проводити фенологічні спостереження, доглядати за об'єктами живої природи;
- сприяти розумінню дітьми взаємозв'язку природних явищ;
- створити умови для набуття дітьми екологічно грамотної поведінки в природі.

Зміст програми сприяє розвитку пізнавальної активності і творчих здібностей дітей у процесі вивчення питань охорони природи, природних явищ, вихованню любові до природи рідного краю, набуттю практичних умінь і навичок, формуванню екологічної культури, відповідальності за збереження природного середовища як важливого фактора існування людини.

Кожен розділ програми передбачає зв'язок теоретичних занять із безпосереднім спілкуванням із природою (проведення екскурсій на прилеглій території, практичних занять). На практичних заняттях гуртківці працюють із природним матеріалом та папером (техніка оригамі, тематичні аплікації), що, в свою чергу, допомагає формувати естетичні поняття, бережливе ставлення до природи, розвивати художній смак. Переглядають цікаві тематичні відеофільми про тварин, природу.

Програма передбачає вивчення характерних особливостей природи рідного краю, ознайомлення дітей з охороною природи в Україні.

Враховуючи вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, програмою заплановано використання різноманітних форм і методів подачі матеріалу. Пропонується використовувати загадки, вікторини, кросворди, дидактичні ігри, різноманітні технічні засоби навчання та ігрові форми роботи.

Гуртківці молодшого шкільного віку можуть брати участь у масових природоохоронних заходах.

Набуті знання і засвоєні правила на заняттях гуртка не лише будуть застосовуватись учнями у подальшій навчальній основній та позашкільній діяльності, але, сподіваємося, стануть їх переконаннями.

Початковий рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Назва розділу	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	разом
	Вступ	4	4	8
1.	Осінній дивограй	14	22	36
2.	Теплиця	4	6	10
3.	Біла книга зими	10	28	38
4.	Веслує з вирію весна	10	14	24
5.	Кліматичні зони Землі	4	8	12
6.	Спостерігаємо , експериментуємо та досліджуємо	2	10	12
7.	Підсумкові заняття	2	2	4
Всього:		50	94	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ВСТУП (8год.)

Теоретичні заняття: Агітаційна робота в навчальних закладах міста. Ознайомлення з планом роботи гуртка. Інструктаж з техніки безпеки. Вступне заняття.

Екскурсії: До живих куточків,тепличного господарства, в міській парк. Віртуальна подорож: «Мій рідний край, моя земля».

1. ОСІННІЙ ДИВОГРАЙ(36 год.)

Теоретична частина. Осінь у природі. Сезонні зміни у житті рослин. Збір та підготовка природнього матеріалу. Осінні явища в назвах місяців. Овочі та фрукти восени. Осінній ліс. Дарунки осіннього лісу: гриби та ягоди. Різноманітність грибів. Дотримання правил збору. Типи лісів. Поверхи лісу. Листопад. Підготовка дерев до зими. Пернаті друзі лісу. Осінні зміни в житті тварин. Охорона тварин та рослин восени.

Практична частина. Гра-вікторина «Щедра осінь». Аплікація з кольорового паперу „Осінній сад”. Конструювання методом ори гамі „Грибова сім’я». Визначення віку дерев. Виготовлення виробів з природнього матеріалу. Конкурс малюнків «Барви осені». Аплікація з гофрованого паперу «Птах мрії». Ліплення з пластиліну «Кошик білочки». Природнича лабораторія «Веселі чубчики».

Екскурсі: в природу: «Відкрий таємниці осені», до місцевого парку з метою збирання природного матеріалу. Виставка поробок з природних матеріалів «Осінні фантазії».

2. ЗЕЛЕНИЙ ДИВОСВІТ ТЕПЛИЦЬ (10 ГОД.)

Теоретична частина. Рослинне різноманіття тепличного світу. Які бувають рослини? Основні ознаки та умови вирощування рослин у тепличному господарстві.

Практична частина. Конструювання методом оригамі виробу «Кактус», вигонка цибулі на перо, вирощування крес-салату в умовах захищеного ґрунту.

Екскурсія: до тепличного господарства ВОСЮН.

3. БІЛА КНИГА ЗИМИ (38 год.)

Теоретична частина. Початок зими. Ознаки зими. Таємниця утворення снігу. Снігопад. Значення снігового покриву для рослин і тварин. Народна мудрість про зиму. Звірі взимку. Охорона зимуючих птахів. Допомога птахам взимку. Зимові явища природи в назвах місяців. Ожеледь, заметіль, замерзання водойм.

Практична частина. Спостереження за формою сніжинки за допомогою лупи. Виготовлення привітальних листівок до дня Св. Миколая, композицій для участі в природоохоронній акції «Ялинка без ялинки», новорічних та різдвяних подарунків для батьків. Створення композиції «Зимовий ліс». Читання та обговорення казок про зиму. Аплікація з кольорового паперу «Морозні візерунки», виготовлення різдвяної зірки. Конкурс малюнків: «Зимовий пейзаж». «Канікулам – ура!». Розпізнавання слідів тварин та дерев за силуетом. Виготовлення та розвішування годівничок для птахів з підручних матеріалів. Приготування смачних канапе для зимуючих птахів. Гра-вікторина «12 місяців». Заняття-гра «Зимові пригоди в країні Погоди». Перегляд мультфільмів про зиму. Підсумкова гра: «Мандрівка по зимовій країні».

Екскурсії : до зимового парку, лісу, водойми з метою виявлення змін у природі.

4. ВЕСЛУЄ З ВИРІЮ ВЕСНА (24год.)

Теоретична частина. Характерні ознаки весни. Перші провісники весни - ранньоквітучі рослини . Охорона первоцвітів. Пробудження дерев та кущів від зимового сну. Сокорух. Плаче берізка. Подорожі краплинки (рух води в природі).

Тварини на весні. Народження малечі у тварин. Птахи весною. Повернення птахів з вирію.

Практична частина.

Екологічна гра „Що зайве”. Перегляд мультфільму «Весняна казка природи». Виготовлення привітальних листівок до міжнародного дня 8-го Березня. Участь в природоохоронній акції «Первоцвіт». Конструювання методом ори гамі первоцвітів. Створення агітаційних листівок «Збережемо первоцвіти!». Перегляд тематичного відеофільму «Чому плаче берізка?».

Екскурсія: в природу «Весняний ліс».

5 . КЛІМАТИЧНІ ЗОНИ ЗЕМЛІ (12 год.)

Теоретична частина. Загальне поняття про клімат України. Кліматичні зони нашої планети. Подорож до далекої Півночі. Подорож до пустелі. Подорож у тропічні ліси - джунглі. Обладнання для вивчення природи. Видатні вчені натуралісти.

Практична частина.

Аплікація з паперу „Полярне сяйво”. Розвиваючі вправи та ігри: «Логічна піраміда», «Створи верблюда». Конструювання методом ори гамі «Пальми». Перегляд мультфільму «Мауглі». Створення папки-картотеки «Кліматичні зони світу». Ознайомлення з простим обладнанням для природничо-наукових спостережень та дослідів.

6 . СПОСТЕРІГАЄМО , ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО ТА ДОСЛІДЖУЄМО (12 год.)

Теоретична частина. Що таке експеримент?

Практична частина.

Досліди: Чи дихають рослини?, саморобний телефон, вирощування солодких кристалів в лабораторних умовах, невидимі чорнила, цитрус-мореплавець, куди втече вода, готуємо чарівні фарби, секрет морської солі, танець молока, чарівне авокадо. Як утворився ґрунт? Як з'явилися острови і материки. Властивості води.

7. ПІДСУМКОВІ ЗАНЯТТЯ (4 год.)

Підсумкове заняття:

Підведення підсумків роботи гуртка. Нагородження кращих гуртківців. Оздоровчий похід.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні мати уявлення про:

- природознавство як науку про природу;
- типові взаємозв'язків, які існують у природі:
нежива природа – жива природа; рослини – тварини
- єдність людини і навколишнього середовища;
- вплив сезонних погодних процесів на життєдіяльність рослин і тварин;
- фактори середовища та їх роль у житті живих істот;
- основні шляхи охорони природи;
- стан довкілля в Україні (регіонально).

Вихованці повинні знати:

- сезонні особливості погоди і клімату свого регіону;
- особливості природних екосистем краю;
- Регіональні особливості флори і фауни;
- роль рослин і тварин у природі та їх значення в економіці;
- отруйні гриби і рослини навколишньої місцевості та запобіжні заходи проти отруєння;
- види рослин і тварин регіону, занесені до Червоної книги України;
- правила поведінки у природі;
- народні традиції, обряди і свята календарного циклу.

Вихованці повинні вміти:

- проводити прості фенологічні спостереження за змінами у природі й оформляти їх результати;
- виявляти взаємозв'язки у прояві сезонної ритміки в живій і неживій природі;

- розпізнавати рослини і тварини своєї місцевості, які вивчалися у природі, колекціях тощо);
- доглядати за рослинами і тваринами в куточку живої природи, на земельній ділянці;

ТЕРМІНИ, ЯКІ ПОВИННІ ЗАСВОЇТИ ГУРТКІВЦІ:

Біорозмаїття

Заказник Заповідник

Ланцюг живлення

Природа

Природно-заповідний фонд

Пристосування тварин до здобування корму

Рослинність

Середовище існування

Умови життя

Фактори середовища

Фауна

Флора

Червона книга України

Ярусність

Екологічні групи тварин:

за способом живлення

за середовищем існування

Розвиток:

неповний

повний

Пристосування живих організмів до:

захисту від ворогів;

змін пір року;

середовища існування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Анашкина Е. И. 300 вопросов и ответов о домашних животных / Е. И. Анашкина. – Ярославль : Академия развития, 1997. – 208 с.
2. Афонькин С. Ю., Лежнева Л. В., Пудова В. П. Оригами и аппликация / СПб.: Издательство „Кристалл”; 1998. – 304 с.
3. Байбара Т. М. Природознавство: Проб, підручн. для 2 кл. триріч, і 3 кл. чотириріч, початк. шк. / Т. М. Байбара, Н. С. Коваль. — К. : Веселка, 1996. – 159 с.
4. В гармонії з природою : Збірник еколого-натуралістичних заходів, свят / за ред. Климчука В. В. — 1999.—160 с.
5. Волошин О. М. Скарбничка цікавинок з природознавства / О. М. Волошин. — Тернопіль : Підручники і посібники, 1998. – 231 с.
6. Волошин О. М. Цікаві завдання з природознавства 3(2) кл. / О. М. Волошин. — Тернопіль : Підручники і посібники, 1997. – 48 с.
7. Грущинська І. В. Як спостерігати за природою. Читанка з природознавства: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 296 с.
8. Грущинська І. В. Портрети свійських тварин та їхніх диких родичів. Інтегровані матеріали до уроків з курсу „Я і Україна”, природознавства, українознавства, народознавства та читання. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 136 с.
9. Зверев А. Т. Экологические игры. Изд. 2-е. – М.: ООО Издательский дом „ОНИКС 21 век”, ЗАО „Дом педагогики”. 2001, - 56с.
10. Лисенко П. В. Екологічне виховання дошкільників / П. В. Лисенко. – К. : Освіта 1993.— 160 с.

11. Листопад О. Г. Нетрадиционные методы в экологическом воспитании и образовании / О. Г. Листопад, В. Е. Борейко// Серия „Природоохранная пропаганда”. – 1996. Вып. 4. – 65 с.
12. Открытие леса / [Сост. Милада Покорна Отто Макиш]. – К. : Нац. экоцентр Украины, 1997. – 90 с.
13. Похла Л. С. Використання скарбниці народних знань у процесі вивчення біології. Царство Рослини / Л. С. Похла, Г. Ф. Яцук, Б. Б. Гдаль. – Тернопіль : Мандрівець, 1998. – 72 с.
14. Похла Л. С. Використання скарбниці народних знань у процесі вивчення біології. Царство Тварини / Л. С. Похла, Г. Ф. Яцук, Б. Б. Гдаль. – Тернопіль : Мандрівець, 1998. – 80 с.
15. Тарабарина Т. И. И учеба и игра. Природоведение : Популярное пособие для родителей и педагогов / Т. И. Тарабарина, Е. И. Соколова. – Ярославль : Академия развития, 1998. – 240 с.
16. Червона книга України. Рослинний світ / Редкол. Ю. Р. Шеляг-Сосонко (відп. ред.) та ін. - К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана 1996. – 608 с.
17. Червона книга України. Тваринний світ / Редкол. М. М. Щербак (відп. ред.) та ін. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана 1994. – 464 с.
18. Яришева П. Ф. Основи природознавства Природа України / П. Ф. Яришева.— К. : Вища школа 1995. – 335 с.

Список рекомендованої літератури для гуртківців:

1. Волошин О. М. Скарбничка цікавинок з природознавства. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1998.
2. Волошин О. А. Цікаві завдання з природознавства 3(2) кл. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1997. – 48 с.
3. Похила Л. С., Яцук Г. Ф., Гдаль Б. Б. Використання скарбниці народних знань у процесі вивчення біології. Царство Рослини. – Тернопіль: Мандрівець, 1998. – 72 с.
4. Похила Л. С., Яцук Г. Ф., Гдаль Б. Б. Використання скарбниці народних знань у процесі вивчення біології. Царство Тварини. – Тернопіль: Мандрівець, 1998. – 80 с.